תקנות בית־הדין הציוני העליון

(שהתוקנו על סמך הוראת סעיף 52 של החוקה ובהתאם להחלטת
הקונגרס הכ"ה, מס' 88 ותוקן בהתאם להחלטת הוועד
הפועל הציוני במושבו י' באדר תשל"ד — פברואר 1974
והחלטת הועד הפועל הציוני במושבו בסיון תשמ"ז — יוני 1987).

פרק א':

תביעות

(סעיף 49(א), פיסקא 1, ג ו־ד של החוקה)

תקנה 1

משמעות

למונחים, הכלולים בתקנות הבאות, תהיה המשמעות, שיש להם בהוראות החוקה, אלא אם כן מסתברת משמעות אחרת מהתקנה גופה או מהקשר הדברים.

תקנה 2

הגשת כתב־תביעה

(א) התובע יגיש לבית־הדין כתב־תביעה חתום על ידיו או על ידי בא־כוחו ב-5 טפסים. הוגש כתב־התביעה על ידי בא־כוחו של התובע, יצורף אליו כתב־הרשאה חתום על ידי התובע .

(ב) המען של בית־הדין יהיה מקום מושבה של מזכירות בית־הדין בירושלים.

תקנה 3

(א) כתב־התביעה יציין:

תוכן כתב־התביעה

(אא) את שמו של התובע, מענו ומעמדו בהסתדרות הציונית;
(בב) את שמו של בא־כוחו של התובע ומענו;
(גג) את שמו של הנתבע, מענו ומעמדו בהסתדרות הציונית;
(דד) את העובדות, המהוות את עילת התביעה;
(הה) את התעודות והמסמכים, שעליהם מבסס התובע את תביעתו,[1]
(וו) את הפניות למוסדות המוסמכים בענייננו ואת תוצאותיהן;[2]
(זז) את הסעד המבוקש.

(ב) (1) הגשת כתב תביעה והמסמכים הנוספים תוכל להעשות גם באמצעות טלקס או פקסימיליה, בתנאי שכתב התביעה חתום ע"י התובע יתקבל במזכירות בית הדין תוך 28 יום מיום הגשת כתב התביעה כאמור בהתאם לתקנה , 2(א) לעיל.

---

1. **הנוסח הקודם בוטל בהתאם להחלטה מס' 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל"ד - פברואר 1974.**
2. **נתווסף בהתאם להחלטת הועד הפועל הציוני בסיון תשמ"ז – יוני 1987.**

(2) במקרה שיוגש כתב תביעה כאמור, תאשר מזכירות בית הדין את קבלת כתב התביעה בדרכים דומות או שוות ביעילותן.

(3) ניתן להגיש את כתב ההגנה וכל החלפה נוספת של מסמכי התביעה באותה דרך הנזכרת. בסעיף קטן (1) לעיל.[3]

(ג) כל כתב תביעה יהא נתמך בתצהיר אשר יאמת את העובדות שבכתב .התביעה התצהיר ייעשה בצורה מקובלת במקום עשייתו אד מקדם מושב בית־הדין. על עובדות שהן בתחום ידיעתו האישית של התובע, יצהיר שהן נכונות ועל עובדות אחרות, יצהיר שהן נכונות לפי מיטב ידיעתו ואמונתו.[4]

(ד) על אף האמור בפיסקא (ג) לעיל, רשאי אב בית הדין לפי שיקול דעתו לפטור את התובע מהחובה להגיש תצהיר כאמור.[5]

(ה) לכל טופס של כתב התביעה שהוגשה ע"י יחיד בהתאם לסעיף 49 (א)(1) (ד) לחוקה תצורף התחייבות בידי התובע או בא־כוחו לחתום על שטר בוררות.[6]

תקנה 4

כתובת למסירת הזמנות ומסמכים על-ידי התובע

(א) התובע ימסור למזכירות בית־הדין כתובת במקום המושב של בית־הדין למסירת הזמנות ומסמכים אחרים.[7]

(ב) משלוח הזמנה או מסמכים אחרים בדואר רשום ישמש הוכחה לקבלתם, אלא אם כן הוכח ההיפך מזה

תקנה 5

מחיקת תביעה

(א) נשיא בית־הדין או ממלא מקום של נשיא בית הדין, שיתמנה על ידו, רשאים לדחות את התביעה על הסף, אם מתוכן כתב התביעה נובע, שבית הדין אינו מוסמך לדון בענין, או אם כתב התביעה אינו מגלה על פניו עילת תביעה כלשהיא, או אם הפניה לבית הדין היא קנטרנית או טרדנית ויש בה בעליל שימוש לרעה בהליכי המשפט או אם התובע הגיש את התביעה לפגי שפנה לכל המוסדות המוסמכים בנושא התביעה וטרם קיבל, תוך זמן סביר, תשובה שלילית לפנייתו.[8]

---

3. נתווסף בהתאם להחלטת הועד הפועל הציוני בסיוון תשמ"ז — יוני 1987.

4. נתווסף בהתאם להחלטה מס' 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל"ד – פברואר 1974.

5. נתווסף בהתאם להחלטת הוועד הפועל הציוני בסיוון תשמ"ז - יוני 1987.

6. נתווסף בהתאם להחלטת הוועד הפועל הציוני בסיוון תשמ"ז – יוני 1987.

7. תוקן בהתאם להחלטה מס' 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל"ד - פברואר 1974.

8. תוקן בהתאם להחלטה של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל"ד – פברואר 1974, ומסיוון – תשמ"ז יוני 1987.

(ב) התובע רשאי, תוך 15 יום מקבלת ההחלטה, לערור עליה. על העדר יחליט מותב, שיורכב בהתאם להוראות תקנה 6.

תקנה 5א

מחיקה בגין חוסר מעש

(א) נבצר מאב בית־הדין לדון בתביעה או להמשיך את הדיון בה מחמת חוסר מעש מבד התובע, רשאי בית הדין, על דעת עצמו, אחרי שהומצאה הודעה למי שבית הדין ראה להמציא ובדרך שהורה עליה, למחוק את התביעה, אם התובע לא הראה תוך הזמן שנקבע בהודעה, טעם מספיק לקיומה.

(ב) ניתן צו מחיקה כאמור, רשאי בית הדין, לפי בקשת התובע, לבטלו, אם הראה טעם מספיק לכך.[8א]

תקנה 6

הרכב המותב

(א) נשיא בית־הדין ירכיב את המותב. את התפקיד של אב בית הדין ימלא נשיא בית־הדין או אחד ממלאי־מקומו, שייקבע על ידיו, אלא אם כן יחליט נשיא בית־הדין אחרת.

(ב) נשיא בית־הדין רשאי להגדיל את מספר השופטים, אם טיב המשפט, מצדיק לדעתו, הרכב מורחב של המותב (סעיף 50, פיסקא 1 שלהחוקה).

(ג) החלטה על הגדלת מספר השופטים יכולה להתקבל על־ידי נשיא בית־הדין גם לאחר התחלת הדיון, לפי הצעת חברי המותב.

(ד) [מחוק]

8א. נתווסף בהתאם להחלטה של הוועד הפועל הציוני מסיוון תשמ״ז – יוני 1987.

כתב־ההגנה

(א) לפי הוראותיו של נשיא בית־הדין יישלח טופס מכתב התביעה על נספחיו לכל אחד מהנתבעים ויודיע להם המועד, בו הם חייבים להגיש את כתב־ההגנה לבית־הדין. מועד זה לא יעלה על 30 יום מיום קבלת כתבי התביעה. הוא ניתן להארכתה ע"י נשיא ביה"ד לפי בקשתו המנומקת של הנתבע, שהוגשה לנשיא ביה"ד לפני תום המועד, או אף לאחר תומו, אם לדעתו של נשיא ביה"ד נגרם האיחור ע"י סיבה סבירה, שתצויין בהחלטתו .

המסמכים הנזכרים בתחילת הפיסקא יימסרו באמצעות מזכירות בית הדין, אלא אם יחליט נשיא ביה"ד שיימסרו באמצעות התובעים עצמם.[9]

(ב) כתב־ההגנה יציין:

(אא) את שמו של התובע, מענו ומעמדו בהסתדרות הציונית;
(בב) את שמו של בא־כוחו של התובע ומענו ;
(גג) את שמו הנתבע, מענו ומעמדו בהסתדרות הציונית;
(דד) את שמו של בא־כוחו של הנתבע ומענו;
(הה) את התעודות והמסמכים, שעליהם מבסס הנתבע את הגנתו;
(וו) את העובדות שבכתב־התביעה, אשר הנתבע מודה בהן או מכחישן;[10]
(זז) את העובדות, עליהן מבסס הנתבע את הגנתו;
(חח) את ההכרעה, המוצעת ע"י הנתבע בדבר הסעד, המבוקש ע"י התובע;

ההכחשה חייבת להיות מפורשת ומפורטת. העובדות, עליהן עובד הנתבע בשתיקה, יש לראותן כאילו הודה בהן, אלא אם כן יורה בית־הדין אחרת.

(ג) לכל טופס של כתב־ההגנה יצורפו העתקי התעודות והמסמכים, הנקובים בפיסקא (ב) (הה), במידה שהם נמצאים בידי הנתבע.

(ד) כל כתב הגנה בתצהיר יהא נתמך אשר יאמת את העובדות שבכתב ההגנה. התצהיר ייעשה בצורה מקובלת במקום עשייתו או במקום המושב של בית הדין. על עובדות שהן בתחום ידיעתו האישית של הנתבע, יצהיר שהן נכונות ועל עובדות אחרות, יצהיר שהן נכונות לפי מיטב ידיעתו ואמונתו.[11]

---

9. נתווסף בהתאם להחלטה מס׳ 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל״ד - פברואר 1974.

10. הנוסח הקודם בוסל בהתאם להחלטה מס׳ 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל״ד – פברואר 1974.

11. נתווסף בהתאם להחלטה מס׳ 39 של הוועד הפועל הציוני, מאדר תשל״ד - פברואר 1974.

(ה) על אף האמור בפיסקא (ד) לעיל רשאי נשיא ביה״ד, לפי שיקול דעתו, לפטור הנתבע מהחובה להגיש תצהיר כאמור.

(ו) לצורך סעיף זה משמעות המונח ״נשיא בית הדין״ גם ״אב בית הדין״ אם כבר הורכב המותב.[12]

תקנה 8

הגשת בתב־הגנה

(א) כתב־ההגנה ייחתם ע״י הנתבע או ע״י בא־כוחו ויוגש לבית־הדין ב־5 טפסים . הוגש כתב- ההגנה ע״י בא־כוחו של הנתבע, יצורף אליו כתב־הרשאה חתום ע״י הנתבע.

(ב) [13]

תקנה 9

המעז למסירת הזמנות ומסמכים לנתבע

(א) אב ביה״ד רשאי לשחרר את הנתבע מהגשת כתב־הגנה ובמקומה להתיר לו להשמיע את הגנתו בעל־פה.[14]

(ב) משלוח ההזמנה או מסמכים אחרים בדואר רשום ישמש הוכחה לקבלתם, אלא אם כן הוכח ההיפך מזה.

תקנה 10

הנתבע ימסור למזכירות בית־הדין כתובת במקום המושב של בית הדין למסירת הזמנות ומסמכים אחרים.[15]

תקנה 11

הכנות לשמיעת התביעה

לאחר קבלת כתב־ההגנה או בתום המועד להגשתו יקבע אב ביה״ד את המועד לשמיעת התביעה. לפי הוראותיו של אב ביה״ד יוזמנו למועד זה בעלי-הדין והפרקליט ויודע להם על הרכב המותב. יחד עם ההזמנה יימסרו לתובע טופס של כתב־ההגנה ולפרקליט טופס של כתב־התביעה וטופס של כתב־ההגנה .

תקנה 12

איסור ייצוג צד ע״י שופט בית־הדין

שופט בית־דין הציוני העליון לא ייצג צד בדיונים לפני בית־הדין.

---

12. **סעיפים קטנים (ה)-(ו) נתווספו בהתאם להחלטת הועד הפועל הציוני מסיוון תשמ״ז – יוני 1987.**
13. **תוקן בהתאם להחלטת הועד הפועל הציוני מסיוון תשמ״ז - יוני 1987.**
14. **תוקן בהתאם להחלטה מס' 39 של הועד הפועל הציוני מאדר תשל״ד – פברואר 1974.**
15. **תוקן בהתאם להחלטה מס' 39 של הועד הפועל הציוני מאדר תשל״ד – פברואר 1974.**

תקנה 13

פסילת שופטים

(א) שופט, הרואה עצמו כנוגע בדבר, יודיע על כך לנשיא בית־הדין ולא ישתתף בשמיעת התביעה. במקומו ימנה נשיא בית־הדין שופט אחר.

(ב) כל בעל־דין רשאי לבקש פסילת שופט, שלדעתו, נוגע בדבר. בקשה מנומקת לכך תובא לפני בית־הדין לא יאוחר מישיבתו הראשונה. לפני פתיחת הבירור על הבקשה יחליט נשיא בית־הדין ואם בקשת הפסילה מכוונת נגדו, הקשיש מבין ממלאי־מקומו. נתקבלה הבקשה, ימנה מי שהחליט עליה, שופט אחר במקומו של השופט שנפסל.

תקנה 14

פומביות הישיבות

(א) ישיבות בית־הדין תהיינה פומביות, אלא אם כן יחליט בית־הדין אחרת.

(ב) התייעצויות השופטים תהיינה סודיות. לא יותרו בישיבה פומבית צילום והקלטה לשם שידור או הסרטה, אלא ברשות מיוחדת של נשיא בית־הדין או אב בית הדין.[16]

תקנה 15

אי־התייצבות הצדדים

(א) לא התייצבו הצדדים במועד הראשון, שנקבע לשמיעת התביעה, והם קיבלו את ההזמנה כדין, רשאי בית־הדין לבטל את התביעה או להשהות את שמיעתה למועד אחר.

(ב) התייצב התובע במועד הראשון, שנקבע לשמיעת התביעה, והנתבע שקיבל הזמה כדין, לא התייצב, רשאי בית־הדין להשהות את שמיעת התביעה למועד אחר או לפסוק שלא בפני הנתבע.

(ג) בית־הדין יפסוק לטובת התובע ללא בירור נוסף, אם במועד הראשון, שנקבע לשמיעת התביעה, לא התייצב הנתבע, שהוזמן כדין, ואף לא הגיש כתב הגנה, ובית־הדין יראה את התביעה כמבוססת לכאורה מבחינה עובדתית ומשפטית.

(ד) התייצב הנתבע במועד הראשון, שנקבע לשמיעת התביעה, והתובע שהוזמן כדין, לא התייצב, רשאי בית־הדין להשהות את שמיעת התביעה למועד אחד או לדחותה.

---

16. נתוסף בהתאם להחלטה מס׳ 39 של החזרד הפועל הציוני באדר תשל״ד - פברואר 1974.

תקנה 16

ביטול פסק הדין שניתן שלא בנוכחות של צד

ניתן פסק־דין בהתאם להוראות תקנה 14, רשאי בית־הדין על פי בקשה בכתב, שהגיש בעל הדין, אשר נעדר במועד שמיעת התביעה, תוך 15 יום מהיום, בו נמסר לו פסק־הדין, לבטל את פסק הדין. בית הדין רשאי להציב תנאים לביטול פסק־הדין לרבות חיוב המבקש בהוצאות המשפט.

תקנה 17

סידרי הדיון

(א) בית־הדין ישמע תחילה את דברי הפתיחה של התובע ואת דברי הפתיחה של הנתבע. בעלי הדין יוכיחו את טענותיהם בתצהירים לפי תקנה (ג)3 ו-7(ד) וכן יכולים הם לצרף לכתבי טענותיהם תצהירים נוספים של עדים. אם הדבר ייראה לו דרוש למען עשיית צדק, יתיר בית־הדין לבעלי הדין ל הוכיח את טענותיהם, כולן או מקצתן, גם בעדויות בעל־פה, בנוסף על תצהיר או תצהירים כאמור.[17]

(ב) בית־הדין יקבע את סדר הבאת ההוכחות ע״י בעלי־הדין בהתחלת הדיון או במשך הדיון, הכל לפי הענין.

(ג) לפני התחלת החקירה ידרוש אב ביה״ד מכל עד להצהיר, כי יגיד את האמת.

(ד) בית־הדין רשאי לפי בקשת בעל־דין או מיוזמתו הוא להתיר לבעלי־דין לחקור מצהיר בחקירה נגדית.[18]

(ה) בית־הדין רשאי להחליט, שהעדים ייחקרו ע״י הצדדים — במקרה זה רשאי כל צד לחקור את העדים של הצד השני חקירת שתי וערב והצד האחר רשאי לחקור את עדיו חקירה חוזרת. בתום החקירה רשאים אב ביה״ד וכל אחד מהשופטים להציג שאלות לעדים בסדר, שייקבע ע״י אב ביה״ד.

(ו) לא החליט בית־הדין כאמור, ייחקרו העדים ע״י אב ביה״ד או השופט, שייקבע על ידיו. בתום החקירה רשאיים יתר השופטים והצדדים להציג שאלות לעדים בסדר שייקבע ע״י אב ביה״ד

(ז) בית־הדין רשאי לשמוע עדים, שלא הוצעו ע״י הצדדים. עדים כאלה ייחקרו לפי הוראות תקנת־משנה (ה), או לקבלת ראיות אחרות.[19]

(ח) הצטרף הפרקליט למשפט, יהיה דינו לגבי חקירת עדים והוכחות אחדות כדין צד במשפט.

(ט) בית־הדין רשאי לסרב לקבל תצהיר של עד, כולו או מקצתו, לגבות עדות או להתיר שאלה לעד, אם לדעתו התצהיר, העדות או השאלה אינה נוגעת לנושא המשפט.[20]

---

17. נתוסף בהתאם להחלטה מס׳ 39 של הוועד הפועל הציוני באדר תשל״ד – פברואר 1974.

18. ו-19 נתווסף בהתאם להחלטה מס׳ 39 של הוועד הפועל הציוני בארד תשל״ ד - פברואר 1974.

20. תוקן בהתאם להחלטה מס׳ 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל״ד - פברואר 1974.

תקנה 18

חקירת עד מחוץ לישיבות בית הדין

קיימת סיבה סבירה, שבגללה עד אינו יכול להופיע באחד המועדים, שנקבעו לשמיעת התביעה, רשאי אב ביה"ד לפי הצעת בעל־דין או בא־כוחו להטיל על שופט או שופטי בית־הדין לחקור את העד במועד ובמקום,[21] שייקבע על ידיהם.

בעלי־הדין או באי־כוחם יוזמנו למועד החקירה. החקירה תיערך לפי הוראות התקנה הקודמת, בשינויים המחוייבים לפי העניין. דברי העד יירשמו ע"י השופט או השופטים, שיגבו את העדות. הרשימה תיחתם על ידיהם ותשמש עדות במשפט.

תקנה 19

הערכת הראיות

בית־הדין לא יהיה קשור בדיני הראיות הנהוגות בבית־המשפט. הוא יעריך את הראיות, שהובאו לפניו, לאור נסיבות המקרה, לפי מיטב שיקול דעתו.

תקנה 20

סיכומי הצדדים

בתום פרשת ההוכחות, רשאי כל צד לסכם את טענותיו בעל־פה או בכתב, הכל לפי הוראתו של אב ביה"ד ובסדר, שייקבע על ידיו.

תקנה 21

זכרון דברים ופרוטוקול

(א) הפרוטוקול יירשם בידי אב בית הדין או ,אחד השופטים או בידי רושם או קצרן שנקבע ע"י אב בית הדין ויכול להרשם בדרך אחרת, בין במכשיר הקלטה אדנבאמצעים מכניים אחרים.

(ב) בכל מקרה יכלול הפרוטוקול, לפחות בצורה תמציתית, את דברי בעלי־הדין ובאי־כוחם ואת דברי העדים, הראיות האחרות שנגבו וההחלטות, שנתקבלו ע"י בית הדין.

(ג) על הפרוטוקול יחתמו אב בית הדין והרושם.[22]

תקנה 22

מניעה בעד פעולתו של נשיא בית הדין

בכל מקרה בו נבצר מנשיא בית־הדין לבצע פעולה, המוטלת עליו לפי החוקה או לפי התקנות, יעשה זאת אחד ממלאי מקומו, שייקבע על ידיו, ובהעדר קביעה כזאת של נשיא בית־הדין, הקשיש שבין ממלאי מקומו.

---

21. תוקן בהתאם להחלטה מס' 39 של הוועד הפועל הציוני מאדר תשל"ד - פברואר 1974.

22. תוקן בהתאם להחלטת הוועד הפועל הציוני מסיוון תשמ"ז – יוני 1987 .

תקנה 23

שינוי בהרכב המוטב

בכל מקדה של שינוי בהרכב המותב לפני מתן פסק-הדין, רשאי בית-הדין להמשיך בדיון מהשלב שאליו הגיע בהרכבו הקודם.

תקנה 24

פסק הדין

(א) עם תום בירור המשפט, יוציא בית־הדין את פסק־הדין ואב בית־הדין יודיע את תמציתו בעל־פה.

(ב) בית־הדין רשאי להחליט לדחות את הודעת פסק־הדין עד מסירת פסק־הדין בכתב לבעלי-הדין.

(ג) קיימים חילוקי דעות בין השופטים, תכריע דעתו של הרוב. בית־הדין לא ירשום ולא יודיע את דעת המיעוט, אולם במקרים יוצאים מן הכלל רשאי בית־הדין, לפי שיקול דעתו, להודיע, אם פסק־הדין נתקבל פה אחד או ברוב דעות.

(ד) בית־הדין יורה בפסק־הדין או בהחלטה נפרדת, שתינתן לאחר מכן מי מן הצדדים ובאיזו מידה חייב לשאת בהוצאות המשפט ובאיזה מועד עליו לשלמן.

(ה) כל פסק־הדין, בין שהוכרז בעל־פה או לא, יחובר בכתב וייחתם על-ידי השופטים, שהשתתפו בבירור המשפט. טופס זה של פסק־הדין יומצא לבעלי־הדין ולפרקליט.

תקנה 24א

קיום פסק הדין

לא קיים אחד הצדדים פסק־דין שנתן בית־הדין, רשאי הפרקליט לבקש מבית־הדין להשתמש בסנקציות המפורטות בתקנה 50.

תקנה 24ב

הוצאות משפט

מצא בית־הדין כי צד לא פעל בתום לב, רשאי להטיל הוצאות לפי שיקול דעתו.

תקנה 24ג

צווים

הנשיא או אב בית הדין, הכל לפי העניין, רשאים ליתן צווי עשה, צווי לא תעשה וצווים הצהרתיים וכן הוא רשאי ליתן צווי ביניים זמניים, לרבות ,צווי מניעה בנוכחות שני הצדדים או בנוכחות צד אחד, לבטלם ולשנותם, כפי שייראה להם בנסיבות העניין.